

– ডা. সৱাংথেম জেসমাৱানি –	
	
হোগ কোলোৱা হায়নসু খঙনবা স্বাইন ফীভ্ৰসি ভাইৰস মখল অমনা থোকহনবা লায়না মখল অমনি। মসিগী লায়না লাইওংসি ওক অমদগী অমদা শন্দোৱক্ত্ৰনা তমথীৱৰা লাইচৎসি শন্দোৱকই। কৱিগুস্ত্ৰা মতমদসু লাইওং উৎতনা অদুমক শিবসু য়াওবদা নভে। কৱিগুস্ত্ৰদা লায়না লাইওংসি নাৱগদি চাদা ৯৫ দলী ১০০ ফাওবা শিগাল্লি। নৌৱিৰা ওকশিংদদি শিবগী চাংসি য়াল্লা ৰাংই।	
মহীকসি ওৱৱ চৰা থকপা অমসুং শ্বৱ হোনবদা য়াওখিৰগা হাপ্তা অমগী মনুংদা লায়নাসিগী লাইওং উৎপা হৌৱকই। মহীকশিংসি ওক্কী মচিঞ্জাক্ত্ৰ সেৰা তৌৱিৰা ওক মপুনা নংত্ৰগা লায়না চেল্লৰা ওক্ত্ৰগী শন্দোৱকই। স্বাইন ফীভ্ৰ থোকহল্লিবদা মহীকসি য়াল্লা মতম শাংনা হিংবা গুম্মী। ভাইৰস অসিনা হেমা মতম শাংনা লৈবা গুস্ত্ৰসি অঈংৰা অমদি অচেৎপা মফমশিং, মহীকসি অমাংবদা ২০° সেলসিয়সত হাপ্তা ২ ফাওবা লৈবা গুম্মী। অদুগা ৪° সেলসিয়সতনা হাপ্তা ৩ হেমা লৈবা গুম্মী।	
লায়নাগী লায়ওং ৪ মহীকসি ওৱৱ চৰা থকপা অমসুং শ্বৱ হোনবদা য়াওখিৰগা হাপ্তা অমগী মনুংদা লায়নাসি লাইওং উৎপা হৌৱকই। অহানবদা চানিং–থক্লিংৰা ৰাংলক্ত্ৰনা ইংহৈ হৈনদৰা কুল্লগা লৈবা জ়েকনি। মশা য়াল্লা শাগংলক্ত্ৰনা ১০৫°–১০৭° ফৱেনহিট য়ৌনা লাইংহী হৌৱকনি। খঙহীদনা শিৰা ফাওবা য়াওৱকনি। ইকুই হুইদনা নাৱকপা ওইৱগদি ওকশিংসি চনীং থক্লিংৰা ৰাংপা, ইতন তছ্ৰবা, মমিং গাঙশিল্লকপা, শ্বৱ হোনবদা ৰাৱকপা অমদি খোঙ হান্সা যাৱক্ত্ৰবা মসিগী মতুংদা অমুক মখা পোাল্লি।	
কৱিগুস্ত্ৰা মতমদসু ওৱৱ ওশিং মশা শাগংলক্ত্ৰনা ইহুম চনশিল্লক্ত্ৰনা মশা নিকপা জ়েকই অমদি পুয়া তশিন্দুনা লৈবা নংত্ৰগা কাচিদা তশিন্দুনা লৈবা উনি। মপী ফৰৰা ওকশিংদসু লাইওংসি উৰা ফ্ৰংই। স্বাইন ফীভ্ৰ থোকহনবা ভাইৰস অসিনা গৰ্ভ পুৰ্বী ওক্কী মচা খাও ফাওগুনা চঙলগা ওক মচা ময়াম অদুদা চঙশিন্দুনা মচা কাৰযা অমদি শিনা পোকপা নংত্ৰগা অশোনবা থক–থকনীকপা মচা পোক্ত্ৰকই।	
লায়না কৱল্লা গাকথোক্কনি ৪ ক) স্বাইন ফীভ্ৰ নাৱবা ওকশিং মকোন্দগী তোঙম্মা থপ্পীগনি। খ) ওল্লগুওনা থা অনি শুৱৰা মতমদা স্বাইন ফীভ্ৰৱগী টিকা থাদোকপীগনি। মসিগী মতুংদা অহনৰবা কাপত্ৰবা নুমিংতলী থা অমা ফৰগা অমুক হম্মা টিকা থাদোকপীগনি। মসিগী মতুংদা থা ড় লৈৱগা অমুক থাদোকপীগনি।	
গ) ওক য়াল্লা লোয়ৰা ফাৰ্মদা অসিগুস্ত্ৰা লায়নাসিগী লাইওং উৰীৱগদি মহীকশিংসি য়াল্লা থুনা শন্দোৱক্ত্ৰনৰা মনাক নকপা ভেটিনৱিৱি ডেক্তৰ অমগা তাম্বিৰা য়াল্লা মথৌ তাই।	
ঘ) ওক সেৰা তৌবিীৱৰা মপুনা চঙথোক চঙশিন তৌৰা মতমদা মহীক চেল্লক্ত্ৰনৰা অফৰা পিৱোল শেংপীগনি।	
ঙ) কৱিগুস্ত্ৰদা অনৌৰা ওক অমা পুৱকপা মতমদা হাম্মা লৈৱম্বিৰা ওকশিংগা পুল্লগা থপ্পীৱেইদবনি।	

লৈহাও চাংয়েং তৌনৰা কৱল্লা লৈবাক লৌগনি

লৈবা মফমদগী লৈবাক লৌবীৱেইদবনি। ইশাগী লৌফমগী অকোয়ৰা, ঈশিং থোং/ঈশিং কোম অমদি লৌৱিদগী য়ামদ্ৰবদা ফিট ৬-১০ ফাওবা চাং হদ্দোকপীৱগা লৈবাক লৌীগনি।

লৈবাক লৌবদা লুগদৰা চাং :- ফৌ, মনা-মশিং অমদি মতম শাংদৰা মইহৈ-মৰোংশিংগীদমক সেণ্টিমিটৰ ১৫ (ফুটখায়) ফাওবগী অৱবগী মনুংদা লৈৰা মফমদগী লৈবাক লৌীগনি। মৱা লুনা তাৰা অমদি মতম শাংবা পান্থশিং খুদম ওইনা উজ্ঞাও অমদি উইহৈ-ৰাহৈ থাগদৰা মফমগীদমক সেণ্টিমিটৰ ০-৩০, ৩০-৬০, ৬০-১০০ ফাওবা লুনা তোঙান-তোঙম্মা লৌীগনি।

লৈবাক লৌবদা শীজিন্নগদৰা খুংলায় :- সোইল অগৱ (লেপলৈ মওং মানৰা মৱৈনা সেণ্টিমিটৰ ১৫ শাংবা খুংলায়) নংত্ৰগা সেণ্টিমিটৰ ১৫ শাংবা, লাউৰা মাল্ৰবা ৰাগী উতোং, নুঙথং নংত্ৰগা কৰ্নেল, য়োৎপাক, নাপটৈ (অৰুৰা ওম্বৰা) নচিংবনি।

লৈবাক লৌবগী মতম :- চাংয়েং তৌনবগীদমক লৈবাক লৌগদৌৱিৰা মফম অদু মমাঙদা থাৱল্স পান্থশিং লোকত্ৰৰা মতুংদা লৌফম অদু খেইদোক্ৰিঙেইগী মতমদা লৈবাক লৌীগদবনি। লৈবাক লৌবগী স্বাইদগী ফৰা মতম অসি নীংংমথা/কুমগী নোং লাট্ৰিঙিও মমাইনি।

লৈবাক লৌবগী মওং :- চাংয়েং তৌনবগীদমক লৈবাক লৌীগদৰা লৌফম অদু চাউৰা মাল্ৰবা মফম ৫/৬ থেক্সা খায়দোকপীৱো। অসুম্মা খায়দোক্ত্ৰনা লৈৱৰা লৌফমগী মফম খুদিংমক্ত্ৰগী লৈবাক খৰা মাল্ৰবা চাংদা লৌবীৱগা পুৱা তোৎশিনবগিনি। লৌফমগী তোঙান-তোঙানৰা মফমদগী লৈবাক লৌবীনবগীদমক লৈবাক অদু উতোং য়েশিনবদা ইয়ায় লায়না চংগদৰা ওইৱবদি লাওৰা মাল্ৰবা সেণ্টিমিটৰ ১৫ শাংৰা ৰাগী উতং ৫/৬ লৌবীৱগা লৈবাক লৌীগনি। লৈবাক লৌবদা শীজিন্নগদৰা উতোংশিং অদু লৌফম অদুগী তোঙান-তোঙানৰা মফমশিংদা উতোং অদু থুম্মা য়েশিনবগিনি। অসুম্মা লৈবাক মনুংদা য়েশিনত্ৰৰা উতোংশিং অদু য়োৎপাক অমগী মতেংনা লৌথোকপীৱগা উতোং অদু খাইদংপীতুনা উতোং মনুংদা য়াওৰা লৈবাকশিংদু লৌীগনি। কৱিগুস্ত্ৰা লৈবাক অদু য়াল্লা কনবনা মৱম ওইদুনা ৰাগী উতোং য়েশিনবদা খুদোংচাৱেইহৰা ওইৱবদি য়োৎপাক অমদি কৰ্নেলগী মতেংনা লৈবাক লৌীগনি। লৈবাক লৌীগদৰা মফম অদু য়োৎপাক অমগী মতেংনা মথক থংৰা নাপী, ফণ্ড-হৌদিশিং অদু খেংতেকপীগনি। অদুগা য়োৎপাক অদুনা য়োংলৈ অমা কোমৱৰোই। অদুগীসু মথক্তা মহৌশাগী ওইৰা ঈশিং হায়বদি পাং, তুৱেলনচিংৰা কয়া অসি অসুকী মতিক মাঙশিল্লক্কি অমদি ইন্দিয়াগী ওইনা গা য়োকপগী ফীভম অসি গুমীনা অসুকী মতিক য়াস্মী অদুগা গা য়োকফমনা অসুকী মতিক পীকই। মসিগীসু মথক্তা অকোয়বগী ফীভম কায়থৰকপা, ঈশিং হায়বদি সমুদ্ৰ, পাং, তুৱেলনচিংৰা মফম কয়াদা পোল্লশন থেক্ককপা অমদি গা কা হেমা ফাদোকপনা মৱম ওইদুনা গাগী পোথোক হছ্ৰক্কি।

মত্ৰং অসিদা পঞ্জনীংৰা অমদি ঐংখায়গী অকোয়বদা লৈৱিৰা নুংশিং অসিনা ঈশিং ঈচমগী স্বাইদগী মৱ ওইৰা হৌৱকফমনি। মৱম অদুনা মসিদা য়াওৱিৰা ঈশিং মনিলশিং অদু দিয়ুপেইন্টতা য়ৌহন্দুনা ঈশিং ওলহন্দুনা নোং ওইনা চুহ্লিবনি অমদি থক্কৰবা ঈশিং ওইনা ওইহ্লিবনি। অসুম্মা লম য়াল্লা কন্দনা অৰাংৰা টেক্ক কয়া শাদুনা মখল কয়াগী গাশিং পুমা য়োক্ত্ৰনা গাগী পোথোক হেনগংহনৰা গুমগনি অমদি গুমীশিংগী শেছোক লহীসু হেনগংহনৰা গুমগনি। হায়ৰিৰা যৌওং অসি ইণ্টিগ্ৰেটেদকী যৌওং ওইনা পাঙথোকপদা অমুক্সা হেমা কালগনি। মৱমদি যৌওং অমগী কালদৰা পোৎশকশিং যৌওং অমদা অমুক শীজিন্নদুনা অমাঙৰা অমত্তা লৈহন্দৰা য়াগনি। অদুগীসু মথক্তা চহী চুপ্পা পোথোক পুথোকপা গুমগনি।

মত্ৰং অসিদা য়াল্লা মৱ ওইৰা অমদি য়াল্লা লাইবক ফৰা অমনা নুংশিংতগী ঈশিং শুংবগী

লৌউ-শিংউবদা য়াল্লা চাউনা অমাঙ-অতা থোকহনৰা ভাইৰসশিং

Citrus tristeza হায়ৰিৰা লায়না অসি *Toxoptera citricida* হায়না খঙনৰা এফ্ৰিদ অসিনা শন্দোকই। Tristeza হায়ৰিৰা অসিগী মিনিংদি Portuguese মৱোলদা “sadness” হায়না ৰাহ্‌ছোক পীৰা য়াই।

সী টি ডিনা শোকহল্লৰা পান্থশিংদা stem pitting গী লায়ওং উৰা ফ্ৰংগনি অমদি পান্থি মশা মনুংদা মচিঞ্জাক পুথোক পুশিন তৌবদা চাউনা অকাৰযা পী। মৱম অসিনা পান্থি চাউজন থীৰা অমদি মইহৈ হইহৈ।

Potato : Potato Virus Y আলুদা তাগনৰা লায়নাশিংগী মনুংদা স্বাইদগী হেমা শাখীৰা ভাইৰস অমা ওইৱি। PVY না Potato tuber necrotic ringspot হায়না খঙনৰা লায়না অসি থোকহল্লি। Potato virus Y না শোকহল্লৰা আলু পান্থিশিংদা পানৰা আলুশিং মশক ফজ্জদে অমদি আলু মনুংদা মচু মুশিনবশিহিৰা থোকহল্লি। PVY অসি এফ্ৰিদসশিংনা শন্দোকই অমদি আলু চাৱাদসু শন্দোকই। PVY হায়ৰিৰা ভাইৰস অসি potyvirus হায়ৰিৰা জিনস অসিদা চল্লি অমদি Potyviridae family গী মনুং চল্লি। PVY না শোকহল্লৰা আলু পান্থিশিংদা চাথোক ৫০-৭০% য়ৌনা হছ্ৰহল্লি। পনৰা য়াবদি PVY না আলু খক্ত নক্তনা খামেন অশিনৰা অমদি পেগ্নৱনচিৰা পান্থিশিংদসু লায়না থোককল্লি।

মহৌশাগী মতুংইমা PVY গী তোঙান তোঙানৰা ষ্টেন কয়া অমা থোকহল্লি। PVY অসি evolutionary lineage মৱি থোল্ল খায়দোকই : PVY^০, PVY^N (Strain অনী অসিনা আলুদা অয়াল্স লায়না থোকহল্লি; PVY^০ (Strain অসিনা মোৰোক্ত্ৰ লায়না থোকহল্লি) অমদি Chile 3 (Strain অসিনা মোৰোক্ত্ৰ খক লায়না থোকহল্লি অমদি আলুদা লায়না থোকহন্দে)।

মনা-মশিংশিংদা তাৰা ভাইৰসশিং :-Tomato spotted wilt virus (TSWV), cucumber mosaic virus (CMV) অমদি Tomato yellow leaf curl virus (TYLCV) হায়ৰিৰা ভাইৰসশিং অসি মনা-মশিংশিংদা তাগনৰা ভাইৰসশিংনি। Tomato spotted wilt virus হায়ৰিৰা ভাইৰস অসি Bunyaviridae family দা চনৰা Orthospovirus genus তা চনৰা ভাইৰসনি। ভাইৰস অসি western flower thrips (*Franklineialla occidentalis*) না শন্দোকই। TSWV না শোকহল্লৰা পান্থিশিংনা চাদা ১০০ য়ৌনা অমাঙ অতা থোকহনৰা য়াওই। Cucumber Mosaic Virus হায়ৰিৰা ভাইৰস অসি Cucumovirus genus গী মনুং চনৰা Bromoviridae family দা য়াওই। ভাইৰস অসিনা খামেন অশিনৰা, তোৰ্বোট, থোংদ্ৰম, মোৰোক পান্থিশিংদা ১০০% চাথোক হছ্ৰহনৰা অমদি অমাঙ অতা থোকহল্লি। Tomato Yellow Leaf Curl Virus হায়ৰিৰা ভাইৰস অসিনা খামেন অশিনৰা পান্থিশিংদা

থপ্পীৱেইদবনি।

চ) কৱিগুস্ত্ৰা স্বাইন ফীভ্ৰ লাইওংসি শন্দোৱক্কলদি ওক মপুনা তৌবিগদৰা যৌৱাং খৰা -

- মনাক নকপদা লৈৱিৰা ভেটিনৱিৱি ডেক্তৰ অমগা তাম্বিৰা।

- অনাবশিং খন্দোক্ত্ৰনা তোঙম্মা থপ্পীৰা।

- ওকেনশিং লৃ-নাম্মা থপ্পিৰা অমদি মহীক মতাই চঙদনৰা দিৰ্‌সইফেক্টেণ্ট শীজিন্নদুনা ওকেনশিং লৃ-নাম্মা থপ্পীগনি।

- অশিৰা ওকশিং অৱাল্লা মফমদা পুদুনা মফম চানা ফুপ্পীগনি। অদুগা স্বাইদগী ফবদি মৈ থাদোকপীবনা হেমা ফৈ।

- নাদ্ৰিৰা ওকশিং অথুবদা টিকা থাদোকপীৰা।

- নাত্ৰৰা ওকশিং নাবা ফৰৰা মতুংদা অমুক টিকা থাদোকপীৰা।

- ওক লোয়ৰিৰা ওক মপু খুদিমক হায়ৰিৰা লায়নাসিগী মৱমদা ৰাখল তাহনৰা।

- অমোৎপা, ফত্ৰৰা মচিঞ্জাক অমদি ঈশিং খক পীজ-পীথক তৌৱেইদবনি।

- পীজ-পীথক তৌৰা মতমদা মেদা মুমা থোঙদেৱক্সা পীজবীগনি।

- ওকশা শেস্ত্ৰা-শাবগী মহী-মচ্চম, মতুং-মৱাং অমসুং ওকশা থোংৰা হোটেলগী চগুম-চম্‌ই অমদি থাদোক্ত্ৰনা লোয়ৰা য়েন গুদুগী অহিংৰা মৱিন পীজবীৱেইদবনি।

স্বাইন ফীভ্ৰ লায়নাসি নাৱক্কলদি লায়ংবদা কাল্ৰা ৰাংলি। মসিদগী গাকথোক্ৰৰা পাই্‌ম্‌দি মতম চানা টিকা থাদোকপীগদবনি অমদি ওকেন লৃ-নাম্মা থম্‌তনা লায়না অসি লাকপগী চাং য়াল্লা নেমগনি। ●

– ডা. ৰাইখোম জিতেন –

ঐখোয়না থাগদৌৱিৰা মইহৈ-মৰোংশিং অদুনা কৱম-কৱম্মা মখলগী অমদি কয়া য়াল্সা চাংদা পান্থীগী মচিঞ্জাকশিং হাৱ ওইনা হাপকদগে হায়বসি লৌফম অদুদা লৈৱিৰা লৈবাক অদু চাংয়েং তৌদুনা কৱম-কৱম্মা পান্থীগী মচিঞ্জাকশিং কয়া য়াল্লা য়াওৱিবগে হায়বদ্‌ খঙলৰা মতুংদা লেপকদবনি। অসুম তৌবসিনা লৌফম অদু থুনা লৈবাক লৈহাও মাঙশিল্লক্কবদগী কদ্‌দনা মশা-মউ ফনা থন্দুদা মতেং পাংই। মৱম অসিনা লৌফম অদুগী তোঙান-তোঙানৰা মফমশিংদগী লৈবাক খৰা-খৰা লৌবীৱগা চাংয়েং তৌথোকপীৰা হায়বসি তঙাইফন্দা তৌদৰা য়াদৰা থবক অমনি। ঐখোয়গী লৌফমগী তোঙান-তোঙানৰা মফমশিং অসি মখোয়বু শেল্লকপগী মওং অমদি শেল্লকখিৰা পোৎচাকশিং খেলবনা মৱম ওইদুনা লৈবাক লৈহাও খৰা খৰা খেমৈ। অসুম্মা খৰা মথৈ খেলজৱবসু ঐখোয়না লৌগদৌৱিৰা লৈবাক খৰা অদুনা চাউত্ৰৰা লৌফম অদুগী মতুং শিনৰা য়াবা লৈবাক ওইনবগীদমক লৈবাক লৌবীৰা মতমদা য়াল্লা চেকশিনবীৰা তঙাইফদে। মৱম অসিনা লৌফম অদুগী তোঙান-তোঙানৰা মফমশিংদগী মাল্ৰবা চাংদা লৈবাক খৰা খৰা লৌবীৱগা নিংথিনা তোৎখায়বীদুনা চাংয়েং তৌনবগীদমক শীজিন্নগনি।
লৈবাক লৌবগী মফম খনৰা :- লৌ লৌৱাক অমা নংত্ৰগা পৱি মৱি ফাওবগী মনুংদা লৈৰা লৌফমগী তোঙান-তোঙানৰা মফমদগী লৌৱৰা লৈবাকশিং পুনশিল্লগা অমুক্তদা চাংয়েং তৌৰা য়াই। অসুম্মা লৌফমদগী লৈবাক লৌবীৰা মতমদা লৈবাক লৌগদৌৱিৰা মফম অদু যাৱিবমথৈ লৈতেম মাল্ৰবা, মচু মাল্ৰবা, মমাঙদা থাখিৰা মইহৈ-মৰোংগী মখল মাল্ৰবা লোয়ননা মাল্ৰবা লৌউ কাঙলোন পায়খংখিৰা মফম ওইবীগদবনি। ইকুই কুইননা হাৱ হাপখিৰা মফম (য়ামদ্ৰবদা থা ৩) শিং, লৌৱি অমদি লৌৱিগা নক্সা মফম, ঈশিংখোংগা নক্সা মফম, চোৎ-চোৎ লাওদুনা লৈৰা মফম, উজা ওশিংগী মখোঙ, যষ্টি-যণ্ণয় অমদি পান্থি-শিংবীদগী পথ-পুমথহল্লগা শেস্ত্ৰা হাৱনচিংৰা পৈথিৰা মফম অমদি লৌফম অদুগী ওইৱিৰা ফীভমদগী তোঙান তাৰা অমদি ঈশিং কোমনা চিংৰা

মতম খৱগী মতুংদদি পৃথ্ৰিদা গা য়োকপগী মতুত্তা ঐখোয়গী অকোয়বদা লৈৱিৰা

নুংশিং শীজিন্নদুনা গা য়োকপা শুংশোয় শোয়দনা হৌনৱক্কগনি

– ডাঃ য়ুম্মাম বেদজিৎ –

সাইন্স অমসুং টেক্সকোলজি হায়বসি অসুকী মতিক মগুণ লৈত্ৰৰা পোৎশক অমনি। ঐখোয়না ওইথোকপা য়াৱেই হায়না খল্ৰবা নংত্ৰগা ঐখোয়গী ৰাখলনা লান্সা ফংদৰা পোৎশক কয়া মতম খৱগী মতুংদা ওইৱক্কগনি। হৌজিক অনৌৰা যৌওং অমা ওইনা ঐখোয়গী অকোয়বদা লৈৱিৰা নুংশিংতগী ঈশিং ওলহন্দুনা নোং ওইনা চুহনৰা গুস্ত্ৰে। মৱম অদুনা মতম খৱগী মতুংদদি ঐখোয়না য়োক্ৰিৰিৰা গা অসি নুংশিংতগী শুংৰা ঈশিংদা য়োক্ৰৱক্কগনি হায়বদা হায়মনৰা থোক্ৰেই। মসিনা ঐখোয় মীওইবদা অটৌৰা অওনৰা অমা পুৱক্কগনি।
হৌজিক পৃথিবিগী ওইনা মিনট অমদা অঙাং ২৫০ পোকই। অদুনা নোংমদা অঙাং ৮০০০০০ পোকই। অসুম্মা চহী অমদা অঙাং মিলিয়ন ১৪০ পোকই। মৱম অদুনা চহী ৩০গী মতুংদদি পৃথিবিগী অপূনৰা মীশিং অসি ক্ৰোৱ ১০০০ য়ৌৱক্কগনি।
অসুম্মা মীশিং হেনগংলক্কৰা মতম অসিদা হৌজিক্কী পোথোক পুথোকপগী মওং অসিদা লৈৱবদি ঐখোয়না চাননৰা চিঞ্জাকখক নক্তনা অতোগ্লা শীজিন্নৰা পোৎশক খুদিমক অমত্তা

লৌউ-শিংউবদা য়াল্লা চাউনা অমাঙ-অতা থোকহনৰা ভাইৰসশিং

– লোংজম বোৱিস –

মালেমদা গ্লোবেলাইজেশন হেনগংলকপনা মফম অমদগী পান্থীগী মৱ, প্লাণ্টিং মেটৱিএলস লৌথোক লৌশিন তৌৱকপা অসিনা পান্থিদা লায়না থোকহনৰা প্লাণ্ট ভাইৰসশিং শন্দোকপা হেনগংলক্কি। প্লাণ্টিং দেকিট ৰাংখংলকপা, মোনোক্ৰোপিং হেনগংলকপা অসিনা পান্থিদা তাৰা ভাইৰেল দিজিজগী চাং হেনগংলক্কি। অমৰোমদা ভাইৰেল দিজিজ ৱেসিষ্টেণ্ট ওইৰা ভেৱাইটিনা ভাইৰেল লায়না তাহনদৰা গুস্তবসু ৱেসিষ্টেণ্ট ভেৱাইট অমা পুথোকপদা অদুকী মতিক মতম চঙই। Banana Bunchy top: Banana Bunchy top হায়ৰা লায়না অসি লফেই পান্থিদা তাৰা স্বাইদগী শাখীৰা ভাইৰেল দিজিজ অমনি। লায়না অসি Nanoviridae কাঙলুপ্তা য়াওৰা Babuvirus genus তা চনৰা Banana Bunchy Top Virus (BBTV) না থোকহনৰা লায়না অমনি। লায়না অসি এফ্ৰিদনা persistent circulative তৌৰা মওংদা শন্দোকই অমদি এফ্ৰিদস মশা মনুংদা য়াওদুনা লৈ। Banana Bunchy top না নাৱৰা পান্থীগী মনা মতেন চবুন ওইমা চপ-চপ ফুংদুনা লৈ।
বি বি টি ভিনা শোকহল্লৰা পান্থিশিং মইহৈ তস্ত্ৰা গুমগন্দে। কুমজা ২০০৭তগী ২০১০ ফাওবগী মনুংদা তৌখিৰা Banana Bunchy Top লাইচংনা মাঙহনখিৰা লফেইগী চাং 50million US dollars ওইগনি হায়না অখঙ অহৈশিংনা পালৱি।
Rice Tungro Disease : Rice tungro disease হায়ৰিৰা লায়না অসি খা-নোংপোক এণ্ডিয়া অমদি ইন্দ্ৰিয়গী ফৌ থাৰা মফম অয়াল্সদা তাৰা শাখীৰা লায়না অমনি। Rice tungro disease না নাৱৰা পান্থিশিং মনা নাপু মচু ওইনা উৱকপা, পান্দোং মশীং হছ্ৰকপা, চাউজন থীৰা পান্থি অমদি ফৌহাম চঙৰা উচনি। লায়না অসি নাৱৰা মফমদা ৭০-৯০% য়ৌনা ফৌথোক হছ্ৰহল্লি। Tungro লায়না অসি rice tungro spherical virus (RTSV) অমদি rice tungro baciliform virus (RTBV) হায়ৰা ভাইৰস অনী অসিনা থোকহনৰা লায়না অমনি। লায়না অসি leafhoppers শিং মৱ ওইনা <i>Nephotettix virescens</i> হায়ৰিৰা leaf hoppers মখল অসিনা শন্দোকই।
Citrus Tristeza virus : Citrus tristeza Virus না চপ্সা পান্থিদা citrus tristeza disease হায়না খঙনৰা লায়না থোকহল্লি। Citrus tristeza হায়ৰিৰা ভাইৰস অসি Closteroviridae হায়ৰিৰা ফেমিলি অসিগী genus closterovirus মনুং চল্লি।
পাউচে অসিদা ফোঙজৰিৰা ৰাৱেংশিং অসিগী ৰাখল, মীংয়েং অইৰা মশা মশাগীনি। পাউচে অসিগী ৰাখল্লোন অমসুং মীংয়েংগা থোঁইদোক্সা মৱি লৈনে।